

DOMINIKANAC VINKO PALETIN (1508 – posl. 1573) I SVETOJERONIMSKA KONGREGACIJA U RIMU

Franjo ŠANJEK

U XV stoljeću hrvatska naseobina u Rimu utemeljuje Kongregaciju sv. Jeronima – *Venerabilis societas confallonorum Slavorum burghi sancti Petri*. Oko prvotnog sjedišta Kongregacije u ulici Borgo Vecchio izgradit će se Zavod sv. Jeronima čiji će hospicij (gostinjac) postati duhovno i kulturno središte Hrvata izvan domovine. U prvim statutima bratovštine naglašena je duhovna i materijalna pomoć hrvatskim hodočasniciima i izbjeglicama koji su u doba ratovanja s Turcima pristizali u Rim.¹

Članom svetojeronimske kongregacije mogao je postati svatko tko govori „ilirski” (hrvatski) i potječe iz „ilirskih krajeva.” Prema buli Siksta V (1585–1590) „Provincia Nationis Illyricae” obuhvaća Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Slavoniju.²

Kongregaciji sv. Jeronima u Rimu pripadaju i mnoga ugledna imena iz naše kulturne i religiozne prošlosti: Aleksandar Kumulović (1608), papin poslanik na dvoru ruskog cara i znameniti pisac; Šibenčanin Faust Vrančić (1617), biskup i pisac; Trogirani Ivan Lucić (1679), otac hrvatske historiografije; Stjepan Gradić (1683), prefekt Vatikanske knjižnice; Juraj Križanić, misionar i pisac, i drugi.³

Na stranicama ovog broja CCP, u članku *Korčulani i Zavod sv. Jeronima u Rimu*, ing. Ambroz Kapor navodi u popisu članova Kongregacije sv. Jeronima za godinu 1564. *brata Vinka Paletina, magistra teologije*, istaknutog geografa i autora rasprave *O pravu i opavdanosti rata protiv nevjernika Zapadne Indije*.⁴

Paletinova pripadnost svetojeronimskoj kongregaciji u Rimu vremenski se podudara sa sadržajem njegova pisma Franciscu de Eraso, tajniku španjolskog Kraljevskog vijeća za Indije, kojemu se naš dominikanac javlja iz Mletaka 15. rujna 1564.

1 Giorgio KOKŠA, *S. Girolamo degli Schiavoni*, Roma 1971, str. 6–10.

2 Ivan GOLUB, *Jeronim Paštrić o svetojeronimskom sporu oko ilirske zemlje*, *Croatia christiana periodica*, VI (1982) 9, str. 114.

3 Giorgio KOKŠA, *S. Girolamo*, str. 12–13.

4 Dokument se nalazi u *Arhivu Kapor u Korčuli*, Fascikli 32, sveščić: *Sv. Jeronim u Rimu*. Pisan je latinskim jezikom i predstavlja ovjereni prijepis dokumenta iz arhiva spomenutog zavoda.

„Iz Rima sam s velečasnim ocem magistrum Medinom pisao Vašoj milosti. Vjerujem da je Vaša milost već primila moje pismo, sa svim onim što mu je bilo priloženo, a to su dvije slike, jedna na žutom satenu a druga na žutom taftu, i tri 'Agnus Dei', te da je isto tako shvatila kako sam njime molio Vašu milost, što i sada ovim pismom molim da ima na pameti. Isto tako, neka Vaša milost ima samilosti nad mojim nedaćama i štetama koje su mi prouzročili moji protivnici zato što sam protiv njih pisao u prilog Njegova veličanstva i časti španjolskog naroda.” I nastavlja: „Ali jedno je što me nadasve boli i što mi razdire srce, a što je prvenstveno bilo prouzročeno zadržavanjima koja su mi bila nametnuta: jedno u Toledu, od članova Vijeća za Indije, a drugo... u Madridu, od Vaše milosti koja me je zadržala u ime Njegova veličanstva.”⁵

U drugom pismu istog nadnevka i gotovo identičnog sadržaja Vinko Paletin se potužio španjolskom kralju Filipu II na neprilike u koje su ga uvalili „protivnici... protiv kojih sam na zapovijed i po nalogu Vašeg veličanstva napisao knjigu u vezi s Indijama.”⁶ Veteran osvajanja Yucataka ne navodi imena svojih protivnika, ali je očito da aludira na Las Casasa i neprijatelje konkviste protiv kojih je napisao raspravu *O pravu i opravdanosti rata protiv nevjernika Zapadne Indije*, čije su objelodanjenje ovi spriječili.

Paletinova su pisma očit dokaz da autor „miroljubive evangelizacije” američkih Indijanaca Bartolomé de Las Casas OP i nakon sudjenja Carranzi (1559) zadržava presudni utjecaj u Vijeću za Indije. Iako je Vinko Paletin dobio dopuštenje Svetog oficija i mletačkog senata za tiskanje svoje knjige, čini se da do njezine realizacije nikada nije došlo.

Paletinovo članstvo u Kongregaciji sv. Jeronima u Rimu dokaz je svestranosti ove zanimljive i u mnogočemu kontroverzne ličnosti iz naše prošlosti.

5 Franjo ŠANJEK, *Prilozi za biografiju Vinka Paletina OP*, *Croatica christiana periodica*, VI (1982) 9, str. 103. i 107.

6 Franjo ŠANJEK, *Prilozi*, str. 101.